

Dan Podjed, Tanja Roženbergar Šega

FOTOGRAFIJA JE KRONIKA TRENUTKA

Vinko Skale je znani in mednarodno priznani celjski fotograf, ki je v zadnjih letih svoje delo, med drugim tudi s ciklusom "Korenine", posvetil predvsem socialni in po izbiri motivov tudi etnološki fotografiji - upodabljanju preprostih ljudi, ki v odročnih krajih žive "na robu". Podobe razbrazdanih, utrujenih obrazov zrejo tudi z zadnjih dveh naslovnih Glasnika SED. O avtorju bomo izvedeli več ob razmišljanjih, izžetih iz pogovora z njim. Še najboljše pa ga bomo seveda spoznali skozi njegove fotografije.

S fotografijo se je Vinko Skale, po poklicu sicer diplomirani pravnik, začel resneje ukvarjati precej pozno - pri tridesetih letih, a je v obdobju desetih let na domačih in tujih natečajih ter razstavah požel kup nagrad. Tako mu je leta 1993 mednarodna zveza za fotografsko umetnost (FIAP) podelila naziv A FIAP in leta 1996 E FIAP. O brezštevilnih ostalih priznanjih različnih salonov, revij in mednarodnih razstav tudi sam, skromen, nerad govori. Pravi, da ponavadi ni razočaran, če ostane brez odličja, in da je "... vsaka nagrada dobrodošla in sem je vesel kot spodbude za nadaljnje delo. Če je ne dobim, se ne obremenjujem, saj imajo vsake oči svojega malarja."

Svetovno slavo je dosegel predvsem s ciklusom "Korenine". Poleg nesporne kakovosti fotografij so ocenjevalce pritegnile predvsem upodobitve marginalcev iz ruralnega okolja. Fotografije s tovrstno tematiko prihajajo namreč le še iz nekaterih vzhodnih držav, iz Romunije, Rusije, na zahodu pa jih ustvarijo malo, saj je okolje precej drugačno, bolj urbano.

Vinka Skaleta so pritegnili revni ljudje iz kmečkega okolja. Pravi, da korenine večine nas segajo v to okolje, ki (žal) neizbežno izginja, z njim pa tudi svojski način življenja. "To je drug svet. Tam igrajo majhne vrednote veliko vlogo. Že škaticla cigaret ali kozarec vina predstavljata veliko veselje in pozornost."

Z izginjanjem na njegovih fotografijah ovekovečenega okolja izumirajo seveda tudi prebivalci, katerih tipične in zanimive lastnosti, grčaste poteze, so se izoblikovale in začrtale s težaškim prebijanjem iz dneva v dan. Klesal jih je čas. "Brazde na obrazih in rokah so posledice napornega dela in

težkih življenjskih pogojev. Takšnih obrazov je zaradi boljšega življenja danes vse manj." Fotografije Vinka Skaleta ne nastanejo ob naključnih petminutnih obiskih pri domačinih, marveč so plod dolgotrajnega raziskovanja in spoznavanja ljudi, njihovih navad in karakteristik. "Človek, ki ga fotografiram, mora imeti v sebi nekaj ... Ni nujno, da je atraktiven na videz, le 'vsebino' mora imeti. Ko hočem nekoga fotografirati, ga moram dobro spoznati. Tako ga bom, če ima glavo vedno postrani, upodobil takega, če pa vedno kadi, ga bom pač predstavil s cigareto v ustih. Ne zdi pa se mi pristno, če so ljudje na mojih fotografijah v kravatah in 'takmašnih' oblekah, saj potem ne izgledajo več verodostojno." Nato mora najti ravno pravi, značilen trenutek, da pritisne sprožilec na fotoaparatu in tako zamrzne podobo. "Fotografija je kronika trenutka, ki ga ne bo nikoli več," pravi.

Fotograf mora biti pozoren, da ga ne zavedejo atmosfera, vonji, zvoki, ki jih na fotografiji ne bo in marsikoga zavedejo, saj potem izdelek lahko izgleda plehek. "Biti moraš objektiv in neprizadet. Videti moraš samo tisto, kar vidi fotoaparat."

Tako potem nastanejo zanj značilne črno-bele, naturalistične, v svoji neposrednosti skoraj okrutne, a hkrati prijazne in prijetne podobe, ki sežejo do srca. Pretrese nas starka, ki v zanemarjenem okolju, s steklenicami, ki ležijo po tleh in ob kupih časopisnega papirja, žalostno zre v nas. Gane nas ostareli par, ki na silvestrski večer veselo prepeva ob zvokih harmonike. Zaboli nas pogled dedka, ki zamišljen in zaskrbljen razmišlja, sedeč na postelji, vnuk pa ga navihano opazuje. Tudi avtor sam je mnenja, da je od njegovega umetniškega ustvarjanja prav v "Koreninah" največ

topline in da imajo prav zato tolikšno sporočilno vrednost.

"Korenine" nosijo poleg globokega sporočila tudi humanitarno noto. Lani je namreč izšel koledar z izborom fotografij. Izkupiček od prodaje le-tega je namenjen prav njegovim 'modelom', da se jim malo olajša življenje. V dobrodne namene pa je Vinko Skale namenil tudi fotografijo, ki je s položnico za prispevke Rdečega križa prišla v vsak slovenski dom

S "Koreninami" se je Vinko Skale posvetil predvsem posamezniku, ni pa pozabil tudi na bivalno okolje, zaradi česar lahko njegove fotografije gledamo ne le z estetskega, ampak tudi s strokovnega, etnološkega zornega kota, saj je vsaka podoba svojstven dokument časa. Vsaka njegova tovrstna fotografija, ki je poleg izredne dokumentarnosti tudi estetsko dovršena in je kot takšna privlačna za oko obiskovalca razstave ali bralca našega

Glasnika, predstavlja hkrati tudi vir za proučevanje materialne, socialne in duhovne kulture. Na ta način lahko etnološke vsebine dosežejo široke množice. V stroki se na žalost vsestranske sporočilnosti in pričevalnosti etnološke fotografije slabo zavedamo in se premalo usmerjamo in izobražujemo v tej smeri. Veliko dobrih etnoloških fotografij bi namreč vplivalo na pronicanje vede v različne družbene pore. Etnologija ima prav v fotografiji precejšnjo prednost pri popularizaciji pred nekaterimi drugimi družboslovnimi znanostmi. Le izkoristiti jo moramo znati. Upamo, da so tudi zadnje naslovnice Glasnika eden prvih korakov v tej smeri. Tudi Vinko Skale pravi, da ostaja zvest etnološkemu motivu, saj v njih največ možnosti za umetniško izražanje. Prepotoval je že veliko sveta, ne zgolj zaradi tekmovanj in razstav, temveč tudi kar tako, zase. "Potovanja ti odprejo oči, ker spoznaš

drugačno mentaliteto ljudi, druga verstva," pravi. Ima seveda vrsto posnetkov s poti, a z njimi še ni razstavljal, saj pravi, da ni dobro poznal okolja, prav tako ne ljudi. Misli, da najboljše fotografije nastanejo v neposredni bližini, v okolju, ki ga najbolj poznaš. On jih je seveda posnel v odročnih krajih v okolici Celja, kamor ga priklepajo korenine.